

tudi nograde ima v nar boljsem kraju. Toda žali Bog! nemila osoda je tukaj gospodovala. Utemelili so to grajšino menihi Kartuzijani, sinovi sv. Brunona; za njimi so jo prevzeli in dobro oskerbovali Jezuiti, — al preteklo 18. stoletje je pregnalo prebivavce, blagor in srečo te grajšine. Po pregnanstvu Jezuitov je postala grajšina last šolskega zaklada; v poslednjih letih je bila prodana, njeni sedanji posestnik je baron Borš. Cerkev te grajšine še stoji, pa lepa je mogla biti, v gotiški snovi izdelana, iz rezanega kamna izzidana, visoka in veličastna, zdaj jo ima gojzdnar za svojo dervarnico; — grajšina sama je tolika da ne podertija, strehe že kimajo; vse oznanuje žalost in minljivost sveta.

0 „Glasniku“ kaj.

†). — Kar nam je „slovenska Bčela“ po nemarnosti zaspala, je vsak omikan Slovenec pogrešal beletrističnega lista. Tej potrebi zadostiti, se je mnogokrat med prijatli slovenskega slovstva želja razodela, da bi prevzel umen in kritično omikan mož težavni posel na svoje rame.

Pa od leta do leta se je le govorilo o potrebi — in ni ga bilo pod belim solncem, da bi se bil lotil dela.

Res jih je mnogo med nami, ki vsaki stvari zavidajo, v vsaki reči hočejo sebičnost in dobiček, ali vsaj zalego teh čudnih muh viditi; pa, pustimo jim prav, ker ti možje pričajo ravno s tem, da sebe kaj dobro poznajo, in da po sebi kožuh merijo. Pa hvala Bogu, krokarji te baže niso nič opravili in ne bodo, dokler bo večina Slovincov razumna in poštena — hvala Bogu, pravim, ker od pervega dne t. l. je začel izdajati mnogozaslužni in znani pisatelj gosp. Anton Janežič list z napisom: „Glasnik za literaturo in umetnost“, ki izhaja v Celovcu vsak mesec na dveh polah v osmerki.

Oznanovale so uže „Novice“ Slovencom novorojeni list, ter klicale, naj bi pripomogel vsak po svoji moči — naj bi se naročili domoljubi, da bo mogoče gosp. vredniku toliko potrebni list izdajati. In res, ni bil glas vpijočega v puščavi. Oglasilo se je koj toliko naročnikov, da je mogoče, da list vsak mesec enkrat izhaja. Se vé, da je tudi mnogo taci, kterim se z nobeno rečjo ne ugodí; kterim je vse prebožje ali vse preposvetno; kterim druga suknja ne dopade kakor taka, ki komaj stražnico pokrije, in drugim jo more krojač narediti na štrupne!

Istina je, kar pravi Lessing: „Man hat keinen Geschmack, wenn man nur einen einseitigen Geschmack hat; —“

Težko je res vsem vstreči. Kar pa zadeva sestavke „Glasnika“, je en glas vseh, ki so jih čitali, da jim dopadejo od kraja do konca. V mnogih časnikih so hvalili uže „Glasnik“ učeni možje na pr.: v Wiener, Klagenfurter in Triester Zeitung, v „Kritische Blätter für Literatur und Kunst, Prag“ naš rojak gosp. dr. Klun kaj pohvalno govori o „Glasniku.“ Med drugimi hvali posebno prozo gosp. Fr. Levstik-a.

S tem pa nočem reči, da je vse izverstno, kar smo v „Glasniku“ do zdaj čitali — saj smo še komaj začeli obdelovati polje literarno — zato naj ne jemlje v zlo noben slovenskemu pisatelju, ako jo včasih prav po nemški zarobi, in morda ravno takrat, ko misli naj bolj slovenski biti! Zato je „Glasnik“, kakor se vidi, si tudi pravi pot izvolil, ki nam je zlo neznan, pa toliko potrebniji, namreč pot kritike.

Nikar si misliti, da je kritika le psovanje in obrekovanje — gotovo je, da, kakor ni mogoče nobeni umetnosti brez zdrave kritike le na srednjo stopnjo popolnosti priti, da tam, kjer kritike ni, še začetek nobene umetnije ni.

Tudi o tej reči misli, žali bože! večina naših pisarjev in nepisarjev: „naj bo senó ali slama, da je le polna jama!“

Kaj mislite, kakošne bi bile „Novice“, ako bi njih gosp. vrednik ne imel vedno noža kritičnega ostro nabrušenega? Šušmarija bi bilo vse, kakor mora vse biti, kjer

ni kritike. Zato Slovenci, ne bojimo se kritike, temuč prosimo vse svetnike, da naj nam sprosijo pri Bogu zraven vsega dobrega tudi košček kritike!

Pa po čem pretresovati, kaj ta ali uni misli — nadjamo se, da vsak spozna, kako potreben da nam je beletristični list. „Novice“ so res prijazno podpirale vedno in še podpirajo beletristiko; ali njih glavni namen ni, pečati se s to rečjo, posebno, kar se je politični del mnogo izširil.

Vsak bere zraven koristnega tudi rad kaj mikavnega, razveseljivega. In vprašam vas, Slovenci! ali ni nekoliko predolgo prebirati dve poli cel mesec? Ali bi ne bilo dobro, da bi „Glasnik“ vsaj dvakrat v mescu izhajal? Zato, bratje! ako ni omika, ako ni domoljubje bela vrana med nami, pristopite, položite vsaj ta beli vinar na altar domovine, ker pomagano ji je, ako si sami sebi pomagatega, omikana bo le, ako se vi omikate.

Pristopite še novi naročniki, da bo mogoče gotovo zaupa vrednemu gospodu Antonu Janežič-u vsaj dvakrat v mescu list izdajati. — Bistrih glavíc nam ne manjka; zato tisti, ki ne delate z glavo, pomagajte vsaj z mošnjo! *)

Jezikoslovna drobtinica.

Dráge „Novice“! ve se za čistost našega jezika že čez 15 let potegujete in napak razumljene zapopadke lepo pojasnujete; dajte tudi, da glagol ponikniti, ako bi v našem slovníku mesto dobiti utegnil, ne bode s krivim zamom zaznamovan, kakor ga je Vuk v svojem slovníku, natisnjem v Beču 1852, na strani prvi 540 od zgor doli šesta beseda zaznamoval: „ponikniti, aufsprossen!“ Vendar pod številko 2 mu ni jasno, ker sam navaja izgled: „Svi junaki nikom ponikoše“, to je, „ukočiše se kao da su iz zemlje izniknili (?) ili oboriše glave k zemlji (?)“ —

Zadnji zapopadek je pravi, ne pa prvi.

Mi Beli Kranjci pravimo: nikniti, iznikniti aufsprossen; ponikniti pa pomenjuje ravno temu nasproti. Žito na njivi predolgo puščeno rado ponikne, kakor ajda i. t. d., to je, se v zemljo poobesi, spet v-njo leze. Od tod, ponikve, kjer se voda v zemljo pogrezuje in pod zemljo naprej svoj tek ima. Mi pravimo tudi radi: „sonce je poniknilo“, to je, za goro šlo. Kobe.

Lupína in jedro.

Basen; — če hočete pa tudi kos resnice.

Jesén se je napovedovala in vročina je že odjenjevala. Tudi vihárij so začeli že od severja napovedovati se, čeravno ne z vso močjó, pa vendar so poskušali, ali bi se ne dala kaka južna rastlinica ugonobiti.

Na orehovem drevésu visí malo malo oreškov v zelenih lupinah. Séverček pihne in — orešek leží na tléh.

Memo gredé najdejo fantički zeleni plod — obsojenčka nemile osode — in planejo pohlepni nad-nj. „Jez ga bom!“ kričí ta; — „Moj bo!“ kričí drugi, — „Vseh mora biti!“ kričé vsi. — Tako se pričkajo, zrvsajo in raztaptajo lupino v drobne koščke, z njo pa tudi — jedro!

Abotni otroci se pulijo za koščke grenke lupine, — umni možje pa védo, da je jedro žlahno in več od grenke lupíne. Fr. Malavašič.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Gradca. Tukajšna hranilnica ima namen, v majšnih štajerskih mestih podružnice napraviti. — Tudi v Gradcu bodo napravili kupčijsko akademijo po izgledu Dunajske in Peštanske.

*) Poslednji list „Glasnika“ že naznanuje, da bode izhajal dvakrat na mesec. Vred.